

Problematika chovu prasat v ČR

Prof. Ing. Miloslav Pour, DrSc.

Katedra chovu prasat a drůbeže, ČZU v Praze

Úrovní chovu prasat jsme již od 30. let tohoto století patřili mezi chovatelsky vyspělé státy Evropy. Spotřebou 45.6 kg vepřového masa na kosti na 1 obyvatele v roce 1994 se Česká republika řadí na jedno z předních míst v Evropě. Naši zemědělci již hospodaří na bázi soukromých vlastnických vztahů, přičemž se podařilo vytvořit řadu specializovaných farem s výborným managementem chovu prasat, kde dosahované parametry užitkovosti našeho genofondu prasat jsou již srovnatelné se zahraničím. Výrazně se však nezměnily naše potravní zvyklosti a vepřové maso se nyní podílí více jak 55 % na celkové roční spotřebě masa na 1 obyvatele v ČR.

Naše i zahraniční zkušenosti ukazují, že v současnosti u nás uplatňované hybridizační programy v chovu prasat, založené na principu diskontinuitních forem křížení, umožňují docílovat vysokou efektivnost produkce jatečných prasat. Cílevědomý národní nebo firemní hybridizační program v chovu prasat totiž umožňuje pružně reagovat na měnící se podmínky chovu, zejména však na požadavky konzumentů a zpracovatelů.

Perspektivy a současnost

Uvažujeme-li o perspektivách našeho chovu prasat v podmínkách tržního hospodářství, je nutno si položit otázku, do jaké míry náš chov prasat bude konkurence schopný v příštích letech. V porovnání s vývojem chovu a šlechtění prasat v chovatelsky vyspělých státech západní Evropy u nás nebyl a dosud i v roce 1995 není uplatňován požadavek konzumentů na kvalitu jatečných prasat prostřednictvím účinných cenových nástrojů vyplývajících ze systému zpeněžování jatečných prasat EUROP. Neustálé odkládání realizace této problematiky má velmi negativní dopad jak na šlechtitelskou, tak i na produkční sféru chovu prasat v České republice! Přitom již od 1.11.1993 byla legislativně přijata změna 1 normy ČSN 46 6160 "Jatečná prasata", která stanovuje obchodní třídy jatečně opracovaných vepřových půlek podle systému EUROP na základě procentuálního podílu libové svaloviny v jatečně opracovaných půlkách zjištěného pomocí aparativní klasifikace. Naši zpracovatelé jatečných prasat si však stále neuvědomují, že i když od 1.1.1995 tato norma nemá závaznou platnost, neustálé oddalování praktické realizace zpeněžování jatečných prasat podle systému EUROP v příštích letech naše masokombináty zcela vyřadí z možnosti vyvázet vepřová maso a masné výrobky do zemí EU. Pokud nezavedeme systém zpeněžování EUROP do praxe nejpozději v roce 1996, ČR v chovu prasat zcela ztratí možnost úspěšně konkurovat chovatelsky vyspělým zemím v tomto pro nás velmi významném odvětví živočišné výroby. Jenom pro ilustraci lze uvést, že systémem EUROP se jatečná prasata od 1.1.1995 zpeněžují v Maďarsku a od 1.1.1996 bude tento systém zaveden i v Polsku. Prozatím náš chov prasat je konkurence schopný v porovnání se zahraničím, ale tuto možnost lze velmi rychle ztratit. Dosavadní nevyjasněnost koncepce chovu prasat v rámci prozatím neexistujícího agrárního programu ČR pro období do roku 2000 vyvolává současné problémy, jako je například již druhým rokem se opakující nebývalý nárůst farmářských, obchodních i spotřebitelských cen vepřového masa a tím i zbytečné zvyšování roční míry inflace.

Podmínky konkurenceschopnosti

Naši producenti vepřového masa si musejí uvědomit, že v horizontu nejbližších 3 let si zajistí konkurenční schopnost svého chovu prasat pouze za těchto podmínek: ročně odchovat od jedné prasnice nejméně 20 selat při dosažení 2.2 až 2.4 vrhu na prasnici, dosahovat u prasnic minimálně 6 vrhů, docílit ve výkrmu prasat průměrného denního přírůstku nejméně 700 g a spotřeby krmiva na 1 kg přírůstku do 3 kg, porážková hmotnost jatečných selat by měla být maximálně 105-108 kg při dosažení podílu 53% libové svaloviny v jatečných půlkách prasat a hodnoty pH₁ za 45 minut post mortem 6.00 pH! Rovněž bude nutné urychleně zajistit kapitálové propojení producentů, zpracovatelů a obchodu, abychom v příštích letech mohli úspěšně čelit zahraniční konkurenci.

Chov prasat v České republice má prozatím v zahraničí velmi dobré jméno, o čemž svědčí i to, že ve dnech 10.-12.5.1995 na kongresu Evropských producentů (EPP) v Německu byl náš Svaz producentů prasat Čech a Moravy přijat jako řádný člen této organizace. Tím se Česká republika stala 16. zemí v rámci EU s rovnoprávnými členskými právy v této farmářské organizaci chovatelů prasat.

V příloze tohoto referátu jsou uvedeny tabulky pojednávající za poslední období o vývoji početních stavů prasat a prasnic, farmářských cenách jatečných prasat a zástavových selat a o celkové produkci vepřového masa v ČR.

Tab. 1: Vývoj stavů prasat a prasnic v ČR v letech 1985 - 1994 k 31.12.

Období	Prasata celkem v ks	z toho prasnice v ks
1985	4 299 037	281 647
1986	4 332 653	293 915
1987	4 410 674	302 333
1988	4 617 748	312 179
1989	4 685 333	312 414
1990	4 789 898	310 869
1991	4 569 304	313 006
1992	4 491 284	316 039
1993	4 052 430	293 556
1994	3 862 056	292 375

Pramen: ČSÚ

Tab. 2: Celkové stavy prasat a prasnic v ČR
k 1.10.1995

Prasata celkem v ks:

Územní oblast	1994	1995	Rozdíl	Index v %
Praha	2 623	2 517	-106	96,0
Středočeská	602 898	631 315	28 417	104,7
Jihočeská	502 660	495 018	-7 642	98,5
Západočeská	382 975	379 723	-3 252	99,2
Severočeská	275 594	268 616	-6 978	97,5
Východočeská	640 484	651 910	11 426	101,8
Jihomoravská	1 072 300	1 055 303	-16 997	98,4
Severomoravská	485 263	460 085	-25 178	94,8
Česká republika	3 964 797	3 944 487	-20 310	99,5

Prasnice celkem v ks:

Územní oblast	1994	1995	Rozdíl	Index v %
Praha	142	110	-32	77,5
Středočeská	47 159	45 356	-1 803	96,2
Jihočeská	36 337	38 577	2 240	106,2
Západočeská	28 824	28 928	104	100,4
Severočeská	20 460	20 376	-84	99,6
Východočeská	48 517	50 651	2 134	104,4
Jihomoravská	81 073	86 892	5 819	107,2
Severomoravská	32 361	34 405	2 044	106,3
Česká republika	294 873	305 295	10 422	103,5

Pramen: ČSÚ

Tab. 3: Vývoj farmářských cen
jatečných prasat a selat
v ČR v letech 1993 až 1995

Období	Průměrná cena jateč. prasat za 1 kg ž. hm. v I. jak. třídě			Průměrná cena za 1 kg ž. hm. selete do 25 kg ž. hm. v Kč		
	1993	1994	1995	1993	1994	1995
Leden	28,75	29,56	35,50	43,77	42,57	58,25
Únor	27,09	28,00	32,39	43,16	42,45	56,89
Březen	24,68	27,09	30,49	43,61	42,32	56,77
Duben	22,49	26,75	30,19	37,72	42,43	57,61
Květen	20,60	26,63	29,87	33,29	43,44	58,27
Červen	20,04	27,16	29,96	34,12	45,86	58,29
Červenec	20,72	29,73	30,54	33,13	48,32	58,40
Srpen	23,80	32,51	32,72	36,70	51,58	60,06
Září	30,77	34,98	34,91	41,38	53,58	61,92
Říjen	32,38	38,06	38,14	43,60	55,82	62,50
Listopad	32,17	39,43		43,50	58,43	
Prosinec	30,96	39,40		43,17	60,01	
ČR celkem	25,98	31,75		39,57	49,40	

Pramen: ČSÚ